

İSTİHDAM SAĞLANMASI VE İŞSİZLİĞİN DÜŞÜRÜLMESİ

İşsizlik, dereceleri farklı olmakla birlikte neredeyse tüm ülkelerin ortak sorunudur. Fakat az gelişmiş toplumlar ile ekonomisi kötü olan ülkelerde, ekonomik problemlerin en başında gelmektedir. Kapitalist iktisat nizamında her şeye kâr-zarar odaklı bakan işverenler, daha fazla kâr elde edebilmek için maliyetleri en düşük seviyede tutmak isterler. Onlara göre en büyük maliyet kalemini ise işçilik maliyetleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla çalıştırdığı işçilerin ücretlerini ve sosyal haklarını olabildiğince aşağıda tutmak isterler. İşçileri, asgari ücret şartlarını kabul etmeye mecbur bıraktıkları en önemli unsur işsizlik rakamlarıdır. Eğer ki ülkede alternatif olacak bir işsiz ordusu varsa işverenler işçileri ile istedikleri şekilde konuşma cesareti bulurlar. Daha öz bir ifade ile işsiz kesim, çalışanlar için hep bir tehdit unsuru olarak gösterilmiştir.

Ülkemizde işsizliğin oluşması ya da artmasının bazı temel sebepleri vardır. Demokratik yönetimlerde iktidar olmak isteyen partilerin seçim vaatlerinden biri de işsizliğin sona ermesi, yeni istihdam alanlarının açılmasıdır. Fakat bu hiçbir zaman gerçekleşmez. Çünkü işsizlik, tek başına oluşan ve tek başına çözülebilen bir sorun değildir. Ekonomik sistemin bütünüyle alakalı bir sorundur. Dolayısıyla bu söylemler çoğunlukla seçim vaatlerinden öteye geçemez.

Türkiye özelinde konuyu değerlendirecek olduğumuzda, işsizlik rakamları 2021 Eylül itibarıyla %12'dir. Özellikle 15-25 yaş aralığında olan genç işsiz oranı %23'tür. Türkiye'nin yaş ortalamasının genç olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda, bu durum hem bugün için hem de gelecek yıllar için ciddi manada sorun demektir.

TÜİK İşsizlik Oranı Nasıl Hesaplanır?

TÜİK'in kullanmış olduğu standartta; istihdam edilmemiş olan son üç ayda iş arayan ve 15 gün içerisinde istihdamı sağlanacak olan kişiler "işsiz" grubuna girmektedir. Bu sayılar dikkate alınarak oran belirlemesi yapılmaktadır.

Bu hesaplamalar yapılırken iş bulma ümidi olmayan ve 3 aydır iş aramayı bırakan, iş bulursa çalışacak kişiler, mevsimlik işçiler, hâlihazırda işi olduğu için iş aramayanlar, ev kadını olanlar, öğrenci olanlar, engelli oldukları için çalışmayanlar, emekli vatandaşlar dâhil edilmemektedir.

Bu hesaplamadaki hata ise sadece son 3 aydır iş arayanların baz alınmasıdır. Bu nedenle yapılan hesaplamalarda işsizlik oranları olduğundan daha az görünebilmektedir. Ölçüm işlemi, bu hesaplama göre doğru çıksa da veriler asla gerçek rakamlar değildir. TÜİK, iş-

sizlik rakamlarını hesaplarırken tıpkı enflasyon hesaplamalarında olduğu gibi meseleye siyasi yaklaşır. Veri alırken ve değerlendirirken siyasilerin işine yarayan bir sonuç çıkacak şekilde olmasına özellikle dikkat eder. Dolayısıyla “gerçek işsizlik sayıları açıklanandan daha fazladır” demek yanlış bir söylem değildir.

İşsizliğin oluşmasındaki temel etkenler olarak aşağıdaki hususları sıralamak mümkündür:

- 1- Faiz, borsa vb. gibi sistemler ile paradan para kazanılması
- 2- Yerli üretimin yetersiz olması ve dışa bağımlılık
- 3- Tarım ve hayvancılığın zayıflaması
- 4- Tüm bunların oluşmasına sebep olan hatalı devlet politikaları

İstihdam sağlanmasına ve işsizliğin önlenmesine sebep olan bu faktörler ve çözümleri kısaca şöyledir:

1- Faiz ve Borsa Gibi Sadece Paradan Para Kazanılmasına Son Verilmelidir

Günümüzde işsizlik sorununun ortaya çıkması ve istihdamın oluşmamasının en büyük sebeplerinin başında, faiz ve borsa sistemini zikredebiliriz. Merkez Bankası'nın haftalık yayınlanan para arzı raporuna göre, banka mevduatlarında bulunan yerli para miktarı, 1 trilyon 768 milyar 859 milyon 27 bin liradır. Dolaşımda olan para miktarı ise 236 milyar 572 milyon 109 bin liradır.¹ Görüldüğü gibi piyasada dolaşımda olması, üretimde kullanılması, yeni istihdam ve ticaret alanlarının açılmasına olanak sağlaması gereken paralar, bankaların kasalarında bekletilmektedir.

Ekonomik krizlerin oluşmasının en önemli sebebi faizdir. Faizli bankacılık sistemi, arkası boş bir duvara benzer. Önden baktığınızda sağlam bir yapı varmış gibi görünür fakat duvarın arkası boştur. Faizin sebep olduğu ekonomik kriz, başta enflasyon olmak üzere birçok ekonomik sıkıntının ana sebebidir.

Faiz olduğu müddetçe müteşebbis bir kişi ticaret yapmak yerine parasını banka kasalarında bekletmekte, ticarete dönmesi gereken sermaye bankaların kontrolüne geçmektedir. Ayrıca bankalar, mevduatta gösterdikleri paranın 10 katına kadar kredi verirler. Yaşamlarını devam ettirmek için yatırımcıların elindeki paraya ihtiyaçları vardır. Bunun için elinde sermaye olan kişilere çok cazip ve yüksek kârlı faiz teklif ederler. Ticaret yaparak zarar etme riskini göze alamayan kişiler, bankaların bu teklifini kabul ederler. Geldiğimiz noktada faizlerin indirilmesi neticesinde dövizdeki yükselişi önlemek amacıyla başlatılan “Kur korumalı TL vadeli mevduat uygulaması” ile ticaret yerine paraların bankada tutulması sağlanmış, kazanan yine bankalar olmuştur. Bu durum, sermayenin reel ekonomide dönmesine, yeni istihdam alanlarının oluşmasına ve yerli üretimin gelişmesine engel teşkil eden en önemli faktördür.

1 17 Aralık 2021, Merkez Bankası verileri.

Özellikle son yıllarda en çok kâr eden 10 firmaya baktığımızda bunların 6 tanesinin banka olduğunu görmekteyiz. Halkın her geçen gün fakirleştiği, birçok işverenin battığı, işsizlik ve enflasyonun arttığı bir dönemde en çok kâr eden firmaların bankalar olması zaten sorunun en büyük sebebinin faiz olduğunu gözler önüne sermektedir. Aynı şekilde bankaların sunduğu cazip teklifler dolayısıyla birçok kişi parasını üretim ve istihdamda kullanmak yerine daha risksiz olan bankalara aktararak, finans üzerinden para kazanma yoluna gitmektedir.

Yine aynı şekilde borsa da faiz gibi üretim ve ticareti engelleyen bir faktördür. Parası olan kişiler borsada işlem gören şirketlerin hisse senetlerini alıp-satmak yoluyla paralarını değerlendirmektedir. Bu durum faizde olduğu gibi parayı belirli bir gücün kontrolüne veren, paranın piyasada dönmesini engelleyen bir sistemdir. Sonuç olarak faiz ve borsacılık işsizliğin artmasına, istihdam alanlarının azalmasına sebep olan bir durumdur. Bunların yok edilmesi ile parasının değerini korumak ve sermayesini çoğaltmak isteyen kişiler bunu ticaret yaparak sağlayacaklardır.

2- İthal Edilen Ürünlerin Yerli Üretimini Teşviki Hem Dış Ticaret Açığını Kapatacak Hem de Yeni İstihdam Alanlarının Açılmasına İmkân Sağlayacaktır

Yerli üretimin artırılması sadece yeni istihdam alanları açmakla da kalmaz aynı şekilde dış ticaret açığını da kapatır. Dış ticaret açığını oluşturan şey, ithalat giderlerinin ihracat gelirlerinden fazla olmasıdır. Aynı şekilde ülke sınırları içinde bulunan yeraltı ve yerüstü kaynaklarının yeterince kullanılmaması, değerlendirilmemesi de dış ticaret açığını artırır. Eğer ki ülke içinde yerli üretim artarsa ithalata olan bu bağımlılık ortadan kalkar. Bugün Türkiye, kendi topraklarında üretilmesi mümkün olan birçok malzemede dışa bağımlı hâledir.

Dış ticaret açığı verileri şu şekildedir:

YILLAR	İHRACAT (USD)	İTHALAT (USD)	DIŞ TİCARET AÇIĞI (USD)
2010	113.883.219.000	185.544.332.000	-71.661.113.000
2011	134.906.869.000	240.841.676.000	-105.934.807.000
2012	152.461.737.000	236.545.141.000	-84.083.404.000
2013	151.802.637.000	251.661.250.000	-99.858.613.000
2014	157.610.158.000	242.177.117.000	-84.566.959.000
2015	143.838.871.000	207.234.359.000	-63.395.488.000
2016	142.529.584.000	198.618.235.000	-56.088.651.000
2017	156.992.940.000	233.799.651.000	-76.806.711.000
2018	167.923.862.000	223.046.879.000	-55.123.017.000
2019	170.531.000.000	202.705.000.000	-32.174.000.000
2020	169.500.000.000	219.000.000.000	-49.500.000.000

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, dışa bağımlılık her yıl açık vermektedir. Ekonominin çok kırılgan bir yapıda olması, kâr marjlarını çok çok aşağılara çekmektedir. Buna ilave olarak devletin işverenlere yüklediği vergi ve sigorta yükleri de birçok işvereni ticaretten uzak tutmaktadır. Böyle olunca yerli üretimden karşılanması gereken en küçük malzemeler bile ithal edilir hâle gelmiştir. Bu durum dışa bağımlılığı sürekli artırmaktadır. Ayrıca döviz kurlarındaki sert dalgalanmalar ve artış eğilimi de düşünüldüğünde bu açığın kapanması şu anki sistemde çok çok zordur. Bunun kapanmasını sağlayacak tek şey ise yerli üretimin artırılması, yeraltı ve yerüstü kaynaklarının verimli şekilde kullanılmasıdır.

Ülke sınırları içerisinde olan kaynakların doğru bir şekilde kullanılması için ilk yapılması gereken şey, ilgili kaynağın hangi mülkiyet çeşidine girdiğini belirlemektir. İslâm, mülkiyet çeşitlerini; “ferdî mülkiyet”, “kamu mülkiyeti” ve “devlet mülkiyeti” olarak ayırır. Bu ayırım, kaynaklar üzerindeki hakları belirlemekle birlikte, onların hangi şekilde işletileceği gibi ayrıntıları da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla tarım arazilerinden sahillere, maden ocaklarından meralara, yollardan enerji hatlarına kadar sahip olunan yeraltı ve yerüstü kaynakları, kıymetli madenler, tarıma elverişli alanlar, denizyolu ticareti, hammadde kaynakları İslâm iktisat sisteminde hiçbir suretle atıl vaziyette bekletilmez. İslâm tüm bunların üretime kazandırılmasını ve geliştirilmesini, şer’î hükümler ile kayıt altına almıştır. İslâm’da mülkiyet tanımlaması da dakik bir şekilde yapıldığından; bir kişi ve kuruluşun buralar üzerinden haksız şekilde zenginleşmesine de asla izin verilmez. İşte bu durum, hem toplam ülke servetinin artması hem yerli üretimin artırılarak dışa bağımlılığın azalması hem de bu alanlarda oluşan istihdam ile işsizliğin giderilmesi gibi konuları aslına uygun şekilde çözüme kavuşturmaktadır.

3- Özellikle Tarım ve Hayvancılık Teşvik Edilerek Köylerin Yeniden Canlanması ve Adeta Bir Üretim Merkezi Olması Sağlanacaktır

Türkiye, gerek coğrafi konumu gerekse iklim şartları nedeniyle tarım ve hayvancılık için en elverişli topraklara sahiptir. Tarih boyunca Anadolu insanı geçimini tarım ve hayvancılık üzerinden sağlamıştır. Fakat son 50 yıl içinde artan kapitalist şirketleşmeler, tohum ve genetikleri ile oynanan mahsuller, üretime kotalar koyulması ve devletin yanlış politikaları ile çiftçilerin sürekli mağdur edilmesi, tarım ve hayvancılığı bu topraklarda bitirme noktasına getirmiştir. Öyle ki en temel sebze-meyve bile ithal edilmektedir.

Türkiye’de nüfusun artması, buna karşılık toplam tarım alanları miktarının azalması sonucu kişi başına düşen tarım alanı azalmıştır. 1990-2018 döneminde, Türkiye nüfusunda yaklaşık %45,2 artış olmuş, aynı dönem içerisinde kişi başına düşen tarım alanlarındaki daralma %39,3 olarak gerçekleşmiştir. Her yıl düzenli olarak ekilebilen toprak miktarı da azalmaya devam etmektedir.

Cumhuriyet tarihi boyunca yürütülen tarım siyaseti köyden kente göçü zorunlu kılmıştır. Elindeki imkânlarla geçinemeyen çiftçiler, kente göç ederek çalışmak zorunda kalmıştır. Nitekim 1927 yılında kırsal nüfus 10 milyon 342 bin 391 iken kent nüfusu 3 milyon 305 bin 879’dur. Türkiye nüfusunun %75,8’i kırsalda yani köylerde yaşıyordu. Her geçen yıl kente göç edenlerin sayısı artmış ve nihayetinde 2020 yılında kırsal nüfus; 5 milyon 878 bin 321’e gerilirken kent nüfusu 77 milyon 736 bin 041 olmuştur. Artık nüfusun ancak %7’si köylerde yaşamaktadır.

Köyden kente yaşanan bu zorunlu göç, elbette işsizliği tetiklemiştir. Köydeki zorluklardan kaçan halk kentte başka zorluklarla karşılaşmış, hayatın akışına kendisini adapte etmek için değerlerinden yavaş yavaş vazgeçmiştir.

Bu noktada, psikolojik bir savaşın varlığına da dikkat çekmek gerekmektedir. Cumhuriyetle birlikte modern geri kalmışlığın sembelleri kentler ve köyler olmuştur. Kentte yaşayanlar kılık kıyafetleri ve Türkçeyi kullanmalarıyla modern hayatın simgesi kabul edilirken köylülerin kıyafetleri, lehçeleri, dünyadaki gelişmelerden habersiz olmaları, okuma-yazma oranının düşüklüğü ve tabii ki temel davranışlarında dini referans almaları, “gericilik” olarak kabul edilmiştir.

“*“Köylü” lafzı, aşağılamak ve hakaret etmek için kullanılmıştır. Cumhuriyet tarihi boyunca yerleştirilen bu anlayış ortadan kalkmamıştır varlığını devam ettirmektedir. “Benim oyunla köydeki çobanın oyu bir mi olacak?” diyen şahsın bu söyleminin ardında zihinlere kazınmış bir algı operasyonu olduğu açıktır.*

Oysaki doğru bir tarım politikası, çiftçilerin desteklenmesi, arazilerin verimli kullanılması ile tarım ve hayvancılıkta dünyanın en büyük üreticileri arasına girmek, fazlasıyla mümkündür. Bu, aynı zamanda ciddi bir işgücü, ciddi bir istihdam alanı oluşturmaktır. Bir yerde tarım güçlü ise orada fabrikalar, üretim tesisleri, o konu ile alakalı üretim makinaları, yardımcı ekipmanlar, üretime yardımcı olacak diğer mal ve hizmetler, taşımacılık vb. gibi topyekûn bir kalkınma gerçekleşir. İşte bu şekilde bir tarım politikası, bölgede istihdam alanları oluşmasına kapı açacağı gibi büyük şehirlere olan göçün de önüne geçer. Dolayısıyla ülkenin her bir köşesinde iş alanları oluşacak, günümüzde olduğu gibi sadece birkaç şehirde değil bütünüyle tüm ülkede bir kalkınma gerçekleşecektir. Doğru bir tarım politikası ile sadece tarım ve hayvancılık, Türkiye’yi şu anki konumundan çok daha iyi seviyelere çıkarmaya fazlasıyla yeterlidir.

Tüm bunlar için zihinsel bir dönüşüm kaçınılmazdır. Bu zihinsel dönüşümün başında, köylüyü cahillikle eşleştiren anlayışın ortadan kalkması gerekir. Köylü olmak, köyde çiftçilik yapmak, kendi imkânlarıyla geçinmekle yetinmeyip üretime katkı sağlamak teşvik edilmeli, özendirilmelidir.

4- Hatalı Devlet Politikaları

İşsizlik, kapitalizme dayalı demokratik nizamların bir sonucudur. Ayrıca işsizlik sadece ekonomik etkileri olan bir sorun da değildir. İnsan gerek kişisel olarak gerekse bakmakla yü-

kümlü olduğu kişilerin geçimlerini sağlamak için ihtiyaçlarını karşılayacak bir gelire ihtiyaç duyar. Eğer ki kişinin bu ihtiyaçlarını karşılamak için düzenli bir geliri olmazsa zamanla bazı sıkıntılar baş gösterir. Bugün günümüz dünyasında gerek suç oranlarının artması gerekse toplumsal yapının bozulmasının etkenlerinden biri de işsizliktir. Buna ilave olarak işsizlik, devletin katma değer üretiminde bir eksiklik oluşturduğu gibi devlete sosyal anlamda da ekstra yük demektir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün 2020 yılı faaliyet raporuna göre; 2020'de Türkiye'de 6 milyon 630 bin hane sosyal yardım aldı. 2019'da bu rakam, 3 milyon 282 bin 975 oldu. Sosyal yardıma muhtaç hane sayısı bir yılda %102 artmıştır. Buna ayrılan kaynak ise 69 milyon TL'dir. Bu durum her ne kadar tamamen işsizlik ile alakalı olmasa da ana etken maddelerinden birisi, işsizliktir.

Türkiye'nin nüfus yaş ortalaması, birçok ülkeye göre daha gençtir. Ancak hangi meslek koluna bakarsanız bakın, hemen hemen hepsinde kalifiye iş gücü sorunu vardır. Gerek devletin 8 yıllık kesintisiz eğitim politikası nedeniyle, gerek ailelerin gelecek kaygısı yüzünden çocuklarını yanlış yönlendirmesi nedeniyle gerekse iş hayatının birçoğunda gayri insani ve gayri ahlaki ortamların olması nedeniyle tüm iş kollarında çıraklık ve ara elaman sorunu vardır. Birçok zanaat yok olup gitmiştir. 15-25 yaş arasında eğitim hayatında olan öğrencilerin geleceğe dair en ufak bir planı olmadığı gibi pozitif anlamda bir beklentisi dahi yoktur. Gençler şans oyunlarında zengin olma ya da torpille devlet kademesine girerek "hayatını kurtarma" hayalleri kurmaktadır.